

Klaster - moesõna või töötav mudel. KOV roll ja motivatsioon klasterite arendamisel.

Ülle Puustusmaa, 17.02.2011

Strateegilistest arengudokumentidest

- **Eesti majanduse kasvuvisioon 2018**
 - Senisest tugevam riigipoolne eestvedamine ja süsteemsem koostöö erasektoriga fookuste valimisel, mis eeldab **avaliku- ja erasektori sisulist partnerlust**.
 - Uute kiirekasvuliste valdkondade ja ettevõtete ning traditsioonilistes tegevusvaldkondades kõrgemat lisandväärtust andvate tegevuste poole liikumise senisest fokuseeritum toetamine
- **Iga KOV arengukavast leiab lubaduse luua soodus ettevõtluskeskkond või arendada ettevõtluskeskkonda.**

EAS tugiprogrammid on üks näide ettevõtluspoliitika teostamisest:

- Turunduse- ja eksporditoetused
 - Valdkondlikud toetused
 - **Ettevõtlusinkubatsiooni programm**
 - **Kompetentsikeskuste arendamine**
 - **Klastrite arendamise toetus**
-
- EAS alustas **klastrite** arendamise toetamist 2008. aastal.
 - EAS toetab ka **kompetentsikeskuseid**

Mis on klaster?

Klaster on geograafiliselt lähedastikku paiknevate ühes valdkonnas tootmisele, teenustele spetsialiseerunud ettevõtete ja institutsioonide (nt ülikoolide, agentuuride, kaubanduskodade) kooslus, mis teeb koostööd ja samas konkureerib sisemiselt.

Allikas:

<http://www.koda.ee>

Michael Porter, 1990

The Competitive Advantage of Nations

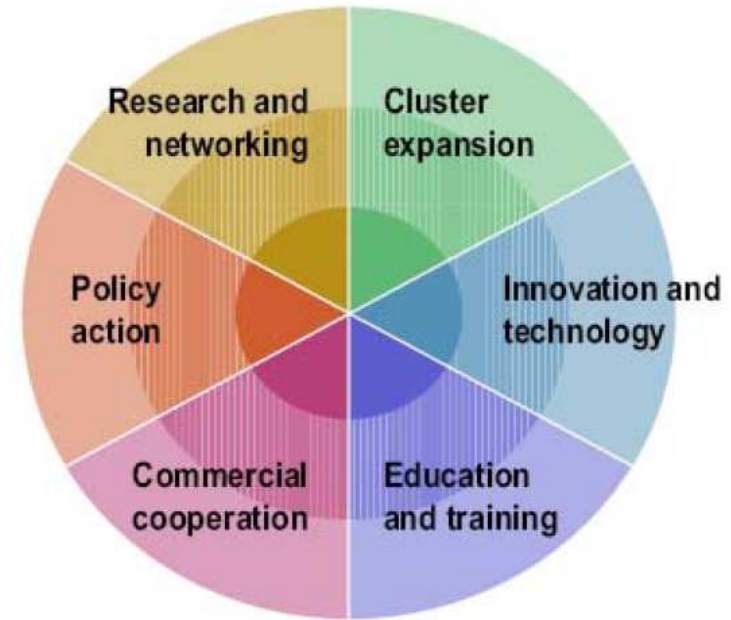
Muud algatused

- **Kompetentsikeskused** - avaliku võimu esindajate, TA asutuste ning ettevõtete koostöö, eesmärgiga pakkuda tuge **piirkondliku ettevõtluse arengule** nii kvalifitseeritud spetsialistide, erinevate uuringute ja koolituste, aga ka füüsilise keskkonna näol.
Innovatsioonikolle, oskusteabe haldaja ja vahendaja piirkonna arengu seisukohast võtmeorganisatsioonide vahel. (1 KOV, 1 haridus- või TA asutus, 1 ettevõtete piirkondlik ühendus või vähemalt 2 ettevõtet.
Ettevõtjad kaasatud kui **strateegilise protsessi suunajad, vajaduste markerid**, hilisemas etapis on **ettevõtted nn kliendi rollis**.
- **Tehnoloogiaarenduskeskustes** (TAK-d). TAK-desse koondunud ühise majandusliku huviga ettevõtjad, kuid lisaks on TAK-s teaduspartnerid ja tegevus keskendub väga täpselt defineeritava teadus- ja arendustegevuste suuna ümber.
- **Eesti teaduse tippkeskused** HTM otsustega moodustatud uurimiskeskused (konsortsiumid), mis koosnevad rahvusvaheliselt kõrge tasemega uurimisrühmadest, töötavad ühise juhtimise all ja omavad selgelt määratletud ühiseid eesmärke.

Miks klaster?

Üldine kasu, KOV motivatsioon

- Innovatsioon läbi koostöö
- Ettevõtlikkuse kasv
- Investeeringud piirkonda
- Ettevõtluskeskkonna areng
- Töökohtade loomine klasterettevõtetes ja mõjuna ka teenindavates ettevõtetes
- Soodustab inimeste sisserännet
- Regiooni maine paranemine
- Piirkonna turundamine läbi edukate ettevõtete
- Klasterid kasvavad iseseisvalt nagu linnadki
- Ülikoolidele praktikabaas

Miks klaster?

Kasu ettevõtetele:

- Madalamad arenduskulud (tootearendus, töötajate koolitamine)
- Madalamad tootmiskulud (ühised hanked toormele, ühine logistika, ladu)
- Kiirem/odavam teenindamine klatri teiste liikmete poolt
- Ühine turundus, parem võimekus välisturgudele minekuks
- Lihtsam ligipääs spetsiifilisele infole (nt sektori statistika)
- Toetus innovatsioonile ja täiendavus, pidev tootmisprotsessi arendamine
- Parema motivatsioon ja tulemuste hindamine
- Suurem tootlikkus läbi uute pakujate, tootjate, oskuste ja informatsiooni
- Parema kvaliteet. Parema võimekus vastata klientide soovidele
- Ligipääs institutsioonidele ja avalikele hüvedele
- Võimalus ühiselt poliitkaid kujundada, seadusi muuta
- lisanduv väljaõppinud tööjõud

Klastri tüübid

Eristatakse klastri funktsioneerimise kolme põhimõtet:

- **Regionaalsed** (majandusliku aktiivsuse vormid sisuliselt sarnastes sektorites, tavaliselt seotud mõne teadusasutusega)
- **Vertikaalsed tootmisahelad** (kitsalt määratletud sektorid, milles tootmisprotsesside etapid kujutavad endast klastri tuumikut)
- **Eraldi majandusharud** (näiteks keemiaklaster) või sektorite kogum (näiteks biotehnoloogiline klaster).

Edukas klaster

- **Fookus**
(valdkondlik, väärtusahelat hõlmav, regionaalne)
- „**Kolme spiraali**” **printsii**p – partnerlussuhete arendamine erasektori, kohalike ja regionaalsete omavalitsuste ning teadus-õppeasutuste vahel.
- Eksisteerib **arusaamine koostöö tähtsusest ja klastriinitsiatiivist.**
- **Juhtimine ja *leadership***
- **Usaldus**
- **Ühisprojektide realiseerimine**

Arvamused

Klastrite arenguks on määrava tähtsusega avaliku sektori sihikindel toetus ja seda eriti algusfaasis (kuni 5(7) aastat)

Clusterland'i tegevjuht Werner Pamminger:

„Minu arvates tagab klastrite eduka arengu avaliku ja erasektori partnerlus, kus algfaasis panustab rohkem avalik sektor ja mida aeg edasi, seda rohkem erasektor.“

Kui avalikul sektoril puudub huvi ja valmisolek panustada, siis võib osutada piduriks.

KOV roll

- Eeltöö, initsieerimine, kaasabi
- Tugi strateegia, prioriteetide määratlemisel
- Infrastruktuuri ja nn pehme infrastruktuuri arendamine
- Rahastamisvõimalustest informeerimine
- Ühisprojektide initsieerimine
- Rahaline panus klasteri algfaasis (omafin.)
- Kohaturundus

Klastrikontseptsiooni edulood

- Saksamaa – suured regionaalsed tööstused
- Austria:
 - suured region. tööstused
 - Upper –Clusterland
www.clusterland.at
- Taani:
 - Oresundi region koos Rootsiga
nn pehmed klastrid: turism, finants, IT, logistika
- Norra, Rootsi (bio, toiduklaster, ...)

Hiiumaa tööstusklastri algatus	Eesti Spa-klastri
Eesti e-riigi lahenduste ekspordiklastri	Eesti käsitöömeistrite ühisturunduse klastri
Tarneahelate Juhtimise Klastri arendus	Eesti Tervisetehnoloogiate Klastri eelprojekt
Eeltootlus piima klastri moodustamiseks	Kosmoserakenduste eelklastri
Meediaklastri rajamise ja infrastruktuuri arendamise eeluuring	Pärnumaa sihtkoha turundamise klastri
Ökoturismi klastri strateegia ja tegevuste väljatöötamine	Läänemaa tervise- ja loomemajanduse klastri algatus
Reproduktiivmeditsiini klastri eelprojekt	Eesti ECO Klastri
Eesti Puitmajatootjate klastri eelprojekt	Innovatiivne Loomemajanduse Klastri
PÄRNUMAA PUIDUKLASTER	ELEA logistikateenuste klastri eelprojekt
QualiT Science Care Cluster (Kliiniliste uuringute-, Kvaliteedi- ja Teadusarendusprojekt klastri loomiseks)	Rakuravi klastri
Tuuleenergia sektori klastri innovatsioonisutlikkuse tõstmiseks	Avatäidete klastri eeltootlus
Eesti maheklastri loomine	Meditsiini-IT klastri
Puidusektori ettevõtete klastri moodustamine	Cargotec'i klastri
Eesti m-Klastri	Elektromobiilse Eesti klastri arengustrateegia loomine ja rahvusvahelistumine
Turismiklastri algatus- Külalislakem Eesti	Piirkondliku turismialase klastri algatuse ühise strateegia ja tegevuskava koostamine
Eesti tööriistatootjate klastri eelprojekt	Ehitus- ja lammutusjäätmest ehitusmaterjale tootvate ettevõtete koostöövõimaluste kaardistamine ja koostöövõrgustiku väljaarendamine
Passiivmaja infokeskus	Kagu-Eesti Puiduklastri väljaarendamine
Elektroonikatööstusettevõtete klastri arendus	Uut väärtust loov elektroonika
Plastitööstuse e/v ühishuvide kaardistamine ning koostöövõrgustikud	Logistika turunduse ja müügi klastri
IKT lahenduste Demokeskus	Komposti tootvate ettevõtete ühishuvide kaardistamine ja koostöövõrgustiku arendamine
Mööblitootjate klastri	KiviMet Klastri Põlevkivi ja energeetika
Väikelaevaehituse klastri arendamine	Ökoehitus ja -disaini ettevõtete ühishuvide kaardistamine ja koostöövõrgustiku arendamine
Paadiehitusklastri väljaarendamine Hiiumaal	Ida-Virumaa Külalislakuse Klastri arendamine
Toiduklastri algatus	Eesti Sojaklastri algatus
	Eesti IT kvaliteedijuhtimise klastri

Toetatud täisklastrid

- Eesti puitehituse klatri konkurentsivõime arendamine
- Tuuleenergia klaster
- Eesti puitmaju eksportivate ettevõtete klatri täistaotluse projekt
- Eesti logistikaklatri arendamine
- Eesti IKT klaster
- Eesti ECO klaster: Solarbase.ee
- Eesti IKT Demokeskuse ekspordiklaster
- Jäätmete taaskasutamise klaster

KOV-d Eesti klastrites

Eesti Puitmajatootjate klasteri eelprojekt	Tartu linn
Väikelaevaehituse klasteri arendamine -	Orissaare vald, Kaarma vald
Pärnumaa sihtkoha turundamise klaster	Pärnu linn
Läänemaa tervise- ja loomemajanduse klaster	Ridala vald, Haapsalu linn
Innovatiivne Loomemajanduse klaster	Tartu linn

Mis saab edasi?

- Klasteri loomine on keerukas ja mitmetahuline protsess
- Loomisest keerulisem on ellujäämine ja edukas tegutsemine

Tüüpiline eestlane

Minu siga, mina ta kasvatan, tapan ja müün.
Raha jääb mulle.

Mis on oluline?

- Keskenduda omavahelisele koostööle ja partnerlusele mitte konkurentsile
- Klasterjuhtide ja meeskondade koolitamine (eestvedamine, koordineerimine, ühise vastutuse loomine, usalduse loomine).
- Koostöökoolitused
 - klaster sees
 - teiste organisatsioonidega nt klaster + kompetentsikeskus, klaster + klaster
- Toimivate finantsmudelite väljatöötamine
- Turundus- ja ekspordikoolitused
- Väikesed võidud alguses
- Oluline on tahe, sära silmis, valmisolek panustada aega
- ..

Kuidas BDA saab abiks olla?

- ettevõtlusstrateegia
- klastrite (potentsiaali) kaardistamine regioonis
- klasterijuhtide koolitamine (kaasame väliskoolitajad)
- klasterimeeskondade koolitamine
- klastrite strateegiline nõustamine
- turu-uuringud, analüüsid
- tasuvusanalüüsid
- vahendame rahvusvahelisi klasterieksperte

Lo Rihvk

lo@bda.ee

Ülle Puustusmaa

ylle@bda.ee

Elmo Puidet

elmo@bda.ee

Harli Uljas

harli@bda.ee

www.bda.ee

lennuk.bda.ee

www.facebook.com/lennuk.bda.ee